

Samenvatting

TRANSFORMATIEVE POLITIEK IN DE STRIJD OM HET MILIEU: Een vergelijkende analyse van de mijnbouwconflicten in Intag, Ecuador en Mount Ida, Turkije

- Duygu Avci

Dit onderzoek gaat over transformatieve politiek in lokale milieuconflicten. Lokale milieuconflicten worden opgevat als ruimtes die mogelijkheden bieden voor de transformatie van politieke subjectiviteiten van de sociale actoren die eraan deelnemen. Het onderzoek is gericht op de factoren en processen die een dergelijke transformatie faciliteren of hinderen. In het onderzoek worden twee lokale conflicten vergeleken. Hierbij gaat het om grootschalige mijnbouwontwikkeling in de Intag-vallei in Ecuador en de regio rond Mount Ida in Turkije. Deze twee conflicten verschillen in hoe transformatief ze zijn geweest.

Om de verschillen tussen de twee conflicten te kunnen begrijpen en verklaren wordt vanuit Gramsciaans perspectief gekeken naar de verhoudingen tussen staat en samenleving en naar de sociale strijd. Het onderzoek is gericht op de volgende aspecten: 1. de historisch gegroeide verhoudingen tussen staat en samenleving waarin de subjectiviteiten van de boeren zijn gevormd; en 2. de daadwerkelijke dynamiek van de strijd zelf. Daarbij gaat het om wat er precies is voorgevallen in de loop van deze conflicten, met de nadruk op de verhoudingen tussen de relevante actoren. In het onderzoek is een vergelijkende benadering gekozen. Die dient als methodologisch startpunt voor het identificeren van enerzijds de processen binnen de verhoudingen tussen staat en samenleving, en anderzijds de zich ontwikkelende strijd die de politieke subjectiviteiten van de boeren die eraan deelnemen vormgeeft.

Voor het onderzoek is tussen oktober 2007 en juli 2008 met tussenpozen veldonderzoek gedaan en er is van juni tot en met augustus drie maanden lang veldonderzoek gedaan op Mount Ida, en in een periode van ruim acht maanden (van september 2011 tot april 2012) in Intag. Daarnaast is het onderzoeksgebied ook nog een aantal keer apart bezocht. De methodologie betreft een combinatie van een interne, diepgaande analyse van elke casestudy met een externe analyse van patronen van overeenkomsten en verschillen, altijd in relatie tot de verhoudingen tussen de staat en samenleving waarin de casestudy's zijn ingebed. In de veldonderzoeken werd gebruikgemaakt van kwalitatieve onderzoeksmethoden. Hierbij ging het om een combinatie van interviews (44 in Intag en 68 op Mount Ida), groepsdiscussies, informele gesprekken, directe observatie van het dagelijks leven en directe observatie in bijeenkomsten van gemeenschappen en organisaties.

Uit een vergelijking tussen de twee casestudy's blijkt dat de boeren in Intag kritischere opvattingen hebben over ontwikkeling, milieu en rechtvaardigheid dan die in Mount Ida. In Intag ontstond een visie op een alternatief lokaal ontwikkelingsmodel, gebaseerd op ethische waarden zoals waardigheid, welzijn van de gemeenschap en gemeenschapsemancipatie. Hierin werden nieuwe milieu-subjectiviteiten en noties van rechtvaardigheid gekoesterd en gecultiveerd. In Mount Ida werd daarentegen de heersende opvatting van ontwikkeling als economische groei en materiële welvaart gereproduceerd. Zorgen om het milieu en om rechtvaardigheid werden slechts in enge zin opgevat als de bescherming van het lokale milieu tegen buitenstaanders, en als de verdediging van particularistische materiële belangen.

Om deze verschillen te verklaren wordt in dit onderzoek in de eerste plaats aangetoond hoe de hegemonie van de staat de subjectiviteiten van sociale actoren vormgeeft en de mogelijkheden voor transformatie beperkt. Uit de casestudy in Mount Ida blijkt hoe de staat door zijn aanwezigheid in en

controle over het dagelijks leven van sociale actoren, en door het voeren van een discours van ontwikkeling, onderdanen cultiveert die maatschappelijke verhoudingen en hun eigen leven beschouwen in termen van een vanzelfsprekend legitiem en wenselijk ontwikkelingsproces. In dit proefschrift wordt betoogd dat het recente proces van staatsvorming in Ecuador en de effecten ervan die in Intag zichtbaar worden ook wijzen op de invloed van staatshegemonie op het (her)configureren van subjectiviteiten.

Ten tweede illustreert het onderzoek hoe transformatieve politieke actie mogelijk wordt gemaakt door het creëren van politieke ruimte voor collectieve reflectie en actie rond alternatieve manieren om sociale en ecologische relaties te organiseren. Uit de casestudy in Intag blijkt hoe een sociale strijd die concrete veranderingen heeft teweeggebracht in materiële praktijken en vormen van socialiteit met het oog op de totstandbrenging van gelijkwaardigere, rechtvaardigere, democratischere en duurzamere sociale en ecologische relaties, de boeren heeft beïnvloed in hun opvattingen over hun leven en zichzelf. Hierdoor hebben ze de mogelijkheid gekregen om hun rechten te doen gelden; om te beslissen over de manier waarop ze de toekomst van hun leven en grondgebied vormgeven. Het onderzoek gaat ook in op hoe de staatshegemonie die ruimte en inspanningen van het maatschappelijk middenveld ondermijnt, en zo de kritische subjectiviteiten beperkt om die ruimte te creëren.

Dit proefschrift wijst op het belang van een transformatieve politiek van het creëren van politieke ruimte om na te denken over en te handelen op basis van de dagelijkse ervaringen van sociale actoren. Het conflict in Mount Ida vormt hiervan een bevestiging; in Mount Ida was deze politieke ruimte er nauwelijks. Uit het onderzoek blijkt dat de boeren daardoor weinig anders konden doen dan het verdedigen van hun particularistische belangen. Daarom is de conclusie van dit onderzoek dat de mate waarin actoren in het maatschappelijk middenveld een verschil kunnen maken in de alledaagse ervaringen en iets kunnen doen met wat die ervaringen voor hen betekenen, bepaalt of ze een transformatieve politiek kunnen bedrijven.